

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕХНОЛОГІЧНО-ЕКОНОМІЧНИХ АСПЕКТІВ В ЕКСПЕРТИЗИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Економічний розвиток України потребує визначення особливостей оцінки інноваційних проектів, що може бути важливою передумовою для стимулювання і залучення підприємців до розроблення нових товарів як складової частини інноваційного процесу у системі «підприємство – споживач».

Згідно Закону України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 року № 40-ІУ усі інноваційні проекти мають пройти державну реєстрацію, яку здійснює за поданням суб'єктів інноваційної діяльності, спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності. Цей орган веде Державний реєстр інноваційних проектів. Необхідною умовою занесення проекту до Державного реєстру інноваційних проектів є його кваліфікування. Для кваліфікування інноваційних проектів спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності визначає окрему Установу, яка реалізує проведення експертизи прийнятих до розгляду проектів.

Проекти, що визнані за результатами експертизи інноваційними, заносяться спеціально уповноваженим органом виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності до Державного реєстру інноваційних проектів. Інноваційні проекти з пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, затверджених Верховною Радою України, визнаються пріоритетними інноваційними проектами [1-6].

Сьогодні в Україні головними цілями науково-інноваційного та інноваційного розвитку є:

- підвищення ролі наукових та технологічних факторів у подоланні кризових явищ у соціально-економічному розвитку України; створення ефективних механізмів збереження, розвитку та ефективного використання національного науково-технологічного потенціалу;

- технологічне переобладнання і структурна перебудова виробництва з метою нарощування випуску товарів, конкурентоспроможних на світовому та внутрішньому ринках;

- збільшення експортного потенціалу за рахунок наукоємних галузей виробництва, зменшення залежності економіки від імпорту;

- організаційне включення інноваційних факторів до процесу соціально-економічного розвитку держави;

- відродження творчої діяльності

винахідників та раціоналізаторів виробництва;

- розвиток людини як особистості, збереження та захист її здоров'я.

Інноваційна діяльність включає в себе процес доведення наукової ідеї або інноваційного винаходу до стадії практичного використання, що приносить дохід, а також прив'язані з цим процесом техніко-економічні та інші зміни у соціальному середовищі.

Проблемою в кваліфікуванні інноваційних проектів є питання відносно експертизи цих проектів, яка виконується за рахунок коштів суб'єктів інноваційної діяльності, що заявляють інноваційні проекти на державну реєстрацію відповідно до Закону України «Про наукову й науково-технічну експертизу».

У зв'язку з цим, особливу увагу заслуговують такі об'єкти інноваційної діяльності як:

1. Інноваційні програми та проекти.
2. Нові знання та інтелектуальні продукти.
3. Виробниче обладнання та процеси.
4. Інфраструктура виробництва й підприємництва.
5. Організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і соціальної сфери.
6. Сировинні ресурси, засоби їх видобування й переробки.
7. Товарна продукція.
8. Механізми формування споживчого ринку і збуту товарної продукції.

Найчастіше об'єкти інноваційної діяльності виступають у формі інноваційного проекту – це комплекс документів, що визначає процедуру і комплекс усіх необхідних заходів (у тому числі інвестиційних) щодо створення й реалізації інноваційного продукту або інноваційної продукції. Інноваційним визнається проект яким передбачаються розробка, виробництво й реалізація інноваційного продукту і (або) інноваційної продукції, державна підтримка реалізації інноваційного проекту надається за умови його державної реєстрації.

Так, більшість великих японських фірм вважає, що задоволення запитів споживачів впливає на ефективність нового товару не менше, ніж комплексне дослідження ринку. Майже 30 % опитаних фірм стверджує [1-3], що ідеї створення

нових товарів надійшли до них безпосередньо від споживачів.

Основні принципи здійснення інновацій, дотримання яких зменшує ризик, що завжди супроводжує інноваційну діяльність, полягають у такому:

- інновація має базуватися на довготерміновому цільовому та стратегічному плануванні;

- розмір, структура та фінансові можливості підприємства мають відповідати таким, що їх потребує інноваційний процес;

- підприємство повинно мати достатній запас «ноу-хау» відносно цільових ринків та відповідних технологій;

- потрібний постійний обмін інформацією між споживачами та експертами для своєчасного визначення нових потреб;

- нові для підприємства продукти мають відрізнятися від конкуруючих;

- інновації, джерелами розроблення яких був ринок, мають більші шанси на успіх, ніж ті, котрі виникли внаслідок застосування результатів науково-технічних досліджень.

Таким чином, інноваційна діяльність складається з інноваційного процесу, який охоплює весь комплекс відносин виробництва та споживання та представляє собою період від зародження ідеї до її комерційної реалізації.

З цих позицій оцінка інновацій та їх експертиза потребують підвищення ефективності прогнозування інноваційних процесів, які основною метою мають досягнення певного, позитивного результату, тобто ефекту з позицій зменшення технократичного (виключно прагматичного) впливу як на довкілля, так і наявні ресурси.

Тому для визначення особливостей ефективного використання інновацій треба спочатку дослідити, а що ж це таке першочергово розробляти заходи відповідно до Закону України «Про енергозбереження». З першочергових завдань доцільно виділити такі поняття для характеристики інновацій з позицій енергозбереження та екологічної безпеки як [3-6]:

енергоефективні продукція, технологія, обладнання - продукція або метод, засіб її виробництва, що забезпечують раціональне використання паливно-енергетичних ресурсів у порівнянні з іншими варіантами використання або виробництва продукції однакового споживчого рівня чи з аналогічними техніко-економічними показниками;

енергозберігаючі (енергоефективні) заходи - заходи, спрямовані на впровадження та виробництво енергоефективних продукції, технологій та обладнання;

енергоефективний проект - проект, спрямований на скорочення енергоспоживання, а саме: реконструкція мереж і систем постачання, регулювання і облік споживання води, газу, теплової та електричної енергії, модернізація огорожувальних конструкцій та технологій виробничих процесів;

енергетичний аудит (енергетичне обстеження) -

визначення ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів та розробка рекомендацій щодо її поліпшення;

менеджмент з енергозбереження - система управління, спрямована на забезпечення раціонального використання споживачами паливно-енергетичних ресурсів;

норми питомих витрат палива та енергії - регламентована величина питомих витрат паливно-енергетичних ресурсів для даного виробництва, процесу, даної продукції, роботи, послуги.

З цих позицій найбільшу увагу при експертизі інноваційних проектів слід надавати виявленню ділянок виробництва з марнотратним витрачанням паливно-енергетичних ресурсів, особливостям визначення відповідності технологічних процесів вимогам технічної безпеки. При цьому особлива увага надається ділянкам виробництва, що характеризуються недовантаженням або використанням на холостому ходу електродвигунів, електropечей та іншого електро- і теплообладнання, а також причинам систематичних втрат стисненого повітря, води і тепла, наявності та якості нормативної та проектної документації щодо теплоізоляції споруд та інженерних об'єктів, яке призводить до зниження теплового опору огорожувальних конструкцій, вікон, дверей в опалювальний сезон (вид нераціонального використання паливно-енергетичних ресурсів);

За цими критеріями необхідно більшу увагу приділяти комплексним заходам при оцінці або розробці нових ресурсо- та енергозберігаючих технологій, їх впровадженню, технологічному аудиту і оновленню нормативної технологічної документації.

Список літератури

1. Закон України "Про інноваційну діяльність" № 40-IV від 4 червня 2002 р. [Електронний ресурс]. - Доступно: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=40-15>. Дата звернення: 1.02.2018.

2. Інноваційна Україна 2020 : національна доповідь / за заг. ред. В.М. Гейця та ін. ; НАН України. - К., 2015. - 336 с

3. Новиков Ф. В. Современные экологически безопасные технологии производства: монография / Ф. В. Новиков, В. А. Жовтобрюх, Г. В. Новиков. - Д. : ЛИРА, 2017. - 372 с.

4. Проект-положения-об-экспертизе-проектов-НИОКР. [Електронний ресурс]. Доступно: <http://biotech2030.ru/wp-content/uploads/2014/03/>. pdf. Дата звернення: 1.02.2018.

5. Калиновський С. В. Оцінка впливу і екологічна експертиза – сьогодні і завтра / С. В. Калиновський // Рідна природа. – 2000. – № 1. – С. 17–24.

6. Нормативно-правові та організаційні аспекти здійснення екологічної експертизи проектних матеріалів, [Електронний ресурс]. Доступно: <http://erasmusplus.org.ua/erasmus/ka2-proekty-spivpratsi.html>. Дата звернення: 1.02.2018.